

Nr 139.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående disponerande för arméns räkning av visst antal sängplatser å läns-lasarettet i Umeå; given Stockholms slott den 20 februari 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder sluta avtal med Västerbottens läns landsting angående disponerande för arméns räkning av aderton sängplatser å läns-lasarettet i Umeå,

dels ock såsom bidrag till förenämnda landsting för vidtagande av härav påkallad utvidgning av ifrågavarande läns-lasarett å extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 145,800 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 20 februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Nilson, yttrade härefter:

»Under punkten 45 av fjärde huvudtiteln, del I, i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående disponerande för arméns räkning av visst antal sängplatser å länslasarettet i Umeå, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1921 beräkna ett reservationsanslag av 145,800 kronor.

Jag anhåller nu att få underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Tillsättande
av en kom-
mitté för ut-
redning rör-
ande samar-
bete mellan

Den 9 november 1917 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att verkställa utredning, huruvida och under vilka organisatoriska, administrativa och andra förhållanden ett samarbete skulle kunna med fördel åstadkommas mellan å annan ort än Stockholm belägna civila och mi-

litära sjukhus, dels på det sättet, att de civila sjukhusen å de orter, där två eller flera truppförband vore förlagda, utvidgades därhän, att de kunde mottaga även sjuka från armén, varvid jämväl borde tagas under omprövning lämpligheten av att å dessa sjukhus inrättades vissa specialavdelningar, såsom för ögonsjukdomar samt för öron-, näs- och svalgsjukdomar, dels ock på så sätt, att på de orter, å vilka redan funnes militärsjukhus men ej civila sjukhus, de militära sjukhusen anordnades så, att de kunde emottaga även civila sjuka i större utsträckning än hittills varit fallet.

civila och militära sjukhus
m. m.

Uti denna kommitté — i det följande även benämnd sjukhuskommittén — förordnades till ordförande generalfältläkaren, medicine doktorn F. J. Bauer samt till ledamöter ledamoten av riksdagens andra kammare J. B. Eriksson i Grängesberg, lasarettsläkaren vid länslasarettet i Umeå, medicine doktorn K. H. Giertz, dåvarande översten numera generalmajoren C. G. V. Hammar skjöld, ledamoten av riksdagens andra kammare J. Jönsson i Revinge, medicinalrådet, medicine doktorn E. Sederholm och dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare, fältläkaren i Fältläkarkårens reserv C. F. Vahlquist.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 december 1918 gjorde sjukhuskommittén framställning rörande disponerande för arméns räkning av visst antal sängplatser å länslasarettet i Linköping. Kommittén framlade därvid vissa allmänna synpunkter i fråga om ett samarbete mellan civil och militär sjukvård samt anförde i sådant hänseende följande:

Allmänna synpunkter i fråga om ett samarbete mellan civil och militär sjukvård.

De större allmänna sjukhusen och länslasarettens i landet vore i regel betydligt överlägsna de militära sjukhusen beträffande såväl utrustning som lokala anordningar, framför allt i fråga om operationsavdelningarna. Därtill komme, att under det att militärläkarna jämte sin tjänstgöring å militärsjukhusen hade en del andra uppgifter att fylla, de vid förstnämnda sjukhus och länslasarett anställda läkarna, vilka vore i tillfälle att helt ägna sig åt sjukhustjänsten, på detta område och särskilt på det kirurgiska området vunne en träning och en praktisk färdighet, som endast kunde förvärfvas genom tillgång till ett rikligt material samt till fullt tidsenliga lokaler och övriga tekniska hjälpmedel. För att de militära sjuka måtte kunna i samma mån som den civila befolkningen komma i åtnjutande av den bästa möjliga sjukhusvård, syntes det alltså vara önskvärt, att för dem i viss utsträckning beredd tillfälle till vård å de civila sjukhusen (länslasarettens).

Ett samarbete mellan den civila och den militära sjukvården ägde redan nu rum å de flesta militära förläggingsplatser så tillvida, att på de civila sjukhusen (länslasaretten) i eller i närheten av garnisonsorterna intoges sjuka från truppförbanden. I främsta rummet gällde detta sådana fall, som krävde operativt ingripande, men även, i större eller mindre omfattning, de svårare invärtes sjukdomsfallen.

Med nuvarande utrymmesförhållanden låte det emellertid vid flertalet av ifrågavarande lasarett sig icke göra att emottaga militära sjuka i hela den utsträckning, som enligt kommitténs mening vore önskvärdt. Det hade därför ansetts böra tagas under övervägande, huruvida icke förevarande angelägenhet skulle kunna beträffande åtskilliga militära förläggingsorter vinna en tillfredsställande lösning därigenom, att i sammanhang med utvidgning av lasaretten avtal träffades mellan kronan och vederbörande landsting angående disponerande å lasaretten av visst antal sängplatser för arméns räkning. En dylik anordning skulle enligt kommitténs bestämda uppfattning i olika avseenden bliva till gagn för såväl den militära som den civila sjukvården och syntes kunna genomföras, utan att några som helst förändringar behövde ifrågasättas beträffande de för länslasaretten gällande organisatoriska och administrativa bestämmelser. De militära sjuka, vilka emottoges å civilt sjukhus, borde sålunda vårdas under samma former, som gällde för de å sjukhuset intagna civila patienterna. Någon särskild »militäravdelning» vore alltså icke avsedd att inrättas, utan de militära patienterna borde förläggas på de vanliga sjuksalarna tillsammans med övriga sjuka allt efter arten av deras sjukdomar och enligt de föreskrifter, som vore utfärdade för de civila sjuka. Den civile läkaren borde givetvis, även om militära sjuka vårdades å sjukhuset och militärläkare vore såsom underläkare där anställd, utöva chefskapet över sjukhuset i dess helhet samt leda och övervaka såväl sjukvården som hela den vid sjukhuset anställda personalen, allt i enlighet med lasarettstadgans grundsatser och enligt de vid sjukhuset i övrigt gällande särskilda föreskrifter.

Vad beträffade antalet sängplatser, som skulle behöva å det civila sjukhuset göras disponibla för arméns räkning, hade kommittén ansett, att till grund för bedömandet av frågan härom borde läggas den principen, att å det civila sjukhuset från truppförbanden skulle mottagas alla svårare kirurgiska fall samt svårare fall av lunginflammation, lungsäcksinflammation, osäkra mag- och tarmsjukdomar, svårare njursjukdomar och reumatiska sjukdomar. De för den militära sjukvården avsedda sängplatserna borde enligt kommitténs mening stå till arméns förfogande endast i mån av behov och efter överenskommelse mellan

vederbörande läkare samt eljest kunde disponeras för den civila sjukvården; och syntes det i varje särskilt fall böra ankomma på överläkaren å det civila sjukhuset att bestämma, huruvida den sjuke skulle å sjukhuset mottagas.

I den mån vården av de militära sjuka nödvändiggjorde utvidgning av de civila sjukhusen genom nybyggnader eller andra ändringsarbeten, syntes det vara ofrånkomligt, att staten iklädde sig ersättningskyldighet härför, lämpligt avvägd i förhållande till den ökade kostnad för landstingen, som nybyggnads- och ändringsarbetena kunde anses särskilt medföra för vården å sjukhusen av de militära sjuka. Härav föranledda utgifter för statsverket vore enligt kommitténs uppfattning till fullo motiverade av de betydande förbättringar i avseende å vården av de sjuka vid armén, som den av kommittén förordade anordningen otvivelaktigt skulle komma att medföra. Härtill komme emellertid en annan omständighet. Såsom framginge av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 augusti 1918 angående ökat sjukhusutrymme vid arméns truppförband, kunde, under förutsättning att enligt kommitténs förslag de svårare sjukdomsfallen å vissa orter helt överflyttades till de civila sjukhusen, kravet på ökat utrymme och sängantal inom truppförbandssjukhusen å dessa orter i motsvarande grad nedsättas. Därigenom vunnes alltså en besparing, som i ej oväsentlig mån motvägde de engångskostnader för statsverket, varom här vore fråga.

Om ock staten, enligt vad sålunda föreslagits, bidroge till kostnaderna för erforderlig utvidgning av länslasarettet å viss ort, syntes någon inskränkning till kronans förmån i avseende å landstingets fria förfoganderätt över lasarettet icke kunna ifrågasättas. Däremot borde i en eller annan form skapas garantier för att allt framgent, så länge behov därav förefunnes, det överenskomna antalet sängplatser å sjukhus i orten tillhandahölles armén genom landstingets försorg.

För de militära patienter, som vårdades å civila sjukhus, erlades för närvarande i allmänhet, enligt vad kommittén inhämtat, legosängsavgifter efter samma grunder, som gällde för å sjukhusen intagna civila sjuka, alltså olika för militära sjuka från det landstingsområde sjukhuset tillhörde och för sådana från annat landstingsområde. Från statens synpunkt syntes anledning icke föreligga att härutinnan för framtiden ifrågasätta någon ändring.

I sammanhang med spørsmålet om ett utvidgat samarbete mellan den civila och den militära sjukvården hade kommittén förehaft till behandling frågan om militärläkares tjänstgöring å de civila sjukhusen. Det låge i öppen dag, att det för den militära sjukvården skulle vara

av stor betydelse, om ett antal yngre militärläkare kunde genom tjänstgöring vid länslasarettens beredas tillfälle till en vida mera omväxlande och lärorik praktik än den, som de militära sjukhusen i allmänhet kunde erbjuda. Genom sådan tjänstgöring under skicklig ledning och med tillgång till alla de utensilier och tekniska hjälpmedel, varöver ett länslasarett förfogade, skulle dessa militärläkare förvärva en för sin framtida verksamhet synnerligen betydelsefull erfarenhet och ökad praktisk färdighet. Kommittén funne det fördenskull vara önskvärt, att yngre militärläkare, vilka kunde anses därför lämpade, erhöles anställning såsom underläkare vid civila sjukhus. Någon kommendering av militärläkare till tjänstgöring å dylika sjukhus ansåges kommittén däremot icke böra ifrågakomma, utan borde frågan om tillsättande av läkare vid dessa sjukhus fortfarande i allo ordnas enligt lasarettstadgans bestämmelser.

Vore militärläkare anställd såsom underläkare vid civilt sjukhus, där militära patienter vårdades, skulle denne biträda vid sjukvården å den eller de avdelningar, sjukhusets överläkare bestämde, och skulle således icke särskilt vårda intagna militära sjuka.

Ett spørsmål av stort intresse ur såväl militär som civil sjukvårdssynpunkt vore läkarvårdens specialisering vid de större civila sjukhusen. Genom den utvidgning av en del av dessa sjukhus, som skulle komma att äga rum i samband med upplåtande av visst antal platser för de sjuka från armén, skulle givetvis möjligheterna till en uppdelning av sjukhusen i medicinska och kirurgiska avdelningar betydligt ökas. Vissa utsikter syntes även förefinnas för anställandet vid dessa sjukhus av specialutbildade läkare, eventuellt inrättande av specialavdelningar, såsom för ögonsjukdomar samt för öron-, näs- och svalgjukdomar.

Sjukhuskommitténs förevarande framställning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 januari 1920 har nu sjukhuskommittén framlagt förslag i fråga om överenskommelse med Västerbottens läns landsting angående disponerande för arméns räkning av visst antal sängplatser å länslasarettet i Umeå samt därvid anfört följande:

Förberedande förhandlingar med lasarettens direktionen och landstinget.

Såsom kommittén i sin förenämnda skrivelse den 7 december 1918 närmare omförmält, hade kommittén trätt i förbindelse med åtskilliga landsting för att söka utröna, under vilka förutsättningar landstingen kunde finnas villiga att medverka till åstadkommande av ett samarbete av den art, som ovan angivits. Kommittén hade sålunda, bland annat, fört förhandlingar med Västerbottens läns landsting angående disponerande för arméns räkning av visst antal sängplatser å nämnda läns södra la-

sarett, beläget i Umeå, och hade dessa förhandlingar numera fortskridit så långt, att kommittén ansett tidpunkten vara inne att underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Den 14 december 1917 hade kommittén till direktionen för Västerbottens läns södra lasarett avlåtit en skrivelse med anhållan, att direktionen måtte avgiva yttrande, huruvida och i vilken omfattning samt under vilka förutsättningar ett samarbete mellan den civila och den militära sjukvården av den art, som angåves i en av kommittén uppgjord promemoria, syntes kunna och lämpligen böra komma till stånd.

I skrivelse den 23 januari 1918 hade lasarettsdirektionen avgivit det begärda yttrandet samt därvid anfört, att ett samarbete mellan i Umeå förlagda regementen och Umeå lasarett sedan länge ägt rum, och framginge detta av en yttrandet bifogad tabell över de under åren 1915—1917 från därvarande truppförband årligen inskrivna militära patienter, över sjukdagarnas antal samt över lägsta och högsta antalet per dag vårdade militära patienter. Intagningen å lasarettet hade skett efter avpollettering genom militärläkarna, och hade härvid de vanliga legosängsavgifterna av staten betalats, olika för till länet och till främmande län hörande patienter.

De mottagna fallen hade utan undantag utgjorts av fall, som fordrat eller observerats för undergående av sådan kirurgisk behandling, som ej kunnat å de militära sjukhusen lämnas.

Om ett samarbete i kommitténs mening skulle komma till stånd, torde antalet sängplatser per dag, då största behov föreläge, enligt direktionens mening ej kunna sättas under 30.

Direktionen hade med största intresse tagit del av kommitténs plan för samarbetet, och hade direktionen för sin del ingenting att principiellt däremot invända. Direktionen trodde sig även våga uttala den förvissningen, att såväl landstinget som Västerbottens läns befolkning komme att ställa sig sympatiska mot förverkligandet av en sådan plan, vilken, utom de påtagliga fördelarna för den militära sjukvården, som den innebure, skulle bli till fördel icke blott för den värnpliktiga ungdomen utan även för utvecklingen av sjukvården vid lasarettet.

Direktionen ville hänvisa till en yttrandet bifogad tabell med uppgifter över lasarettets utveckling under de sista 11 åren (1907—1917). Av denna framginge, att när lasarettets nuvarande lokaler på hösten 1907 tagits i anspråk, dåvarande beläggning i medeltal utgjort endast 79,2 (1908) vårdade per dag. Under de tio år, som sedan dess

förflutit, hade lasarettets beläggning avsevärt ökats och hade densamma år 1917 utgjort i medeltal 135,2 vårdade per dag. Då sjuksängarnas antal å lasarettensavdelningen för närvarande ej vore mer än 136, framginge härav, att lasarettets möjligheter att mottaga civila sjuka redan vore till ytterlighet utnyttjade och att, då allmänhetens krav på lasarettsvård alltjämt stege, frågan om utvidgning av Umeå lasarett med eventuell sönderdelning av lasarettet i specialavdelningar vore högeligen aktuell. Att under sådana förhållanden direktion och landsting utfäste sig att av nuvarande antal sängplatser ställa t. ex. 30 eller flera till förfogande för militära sjuka, vore alldeles ogörligt.

Enda möjligheten att tillgodose kravet på lasarettsvård för personal från därstädes förlagda truppförband vore därför en utvidgning av lasarettets lokaler. Då kostnaderna för en sådan utvidgning för militära ändamål icke gärna borde påläggas landstinget, syntes det även direktionen rättvist, att statsmedel härför utginge.

Direktionen hade redan föranstaltat om en utredning, i vilken utsträckning till- och ombyggnad av lasarettets lokaler borde ske, samt rörande de kostnader, som en sådan utvidgning beräknades komma att kräva, och vore det direktionens avsikt att till 1918 års landsting framlägga fullständig plan för en sådan ombyggnad, i vilken plan även hänsyn toges till de av kommittén uttalade önskingarna om platser för militära sjuka. Direktionen motsägo därför med intresse ett vidare samarbete med kommittén, och anhölle direktionen att fortast möjligt erhålla uppgifter om antalet sängplatser, som kommittén ansågo erforderliga, liksom även uppgifter om det statsanslag, som kunde beräknas utgå per säng vid ny- eller tillbyggnad.

Sedan härefter verkställts utredning rörande det antal sängplatser, som för den militära sjukvården skulle behöva disponeras å länslasarettet i Umeå, hade kommittén i skrivelse till Västerbottens läns landsting den 6 juni 1918 meddelat, att av denna utredning framgått, att — med tillämpning av principen att alla svårare kirurgiska fall, svårare fall av lunginflammation, lungsäcksinflammation, osäkra mag- och tarmsjukdomar, svårare njursjukdomar och reumatiska sjukdomar borde intagas å civilt sjukhus — högsta antalet sängplatser, som å nämnda lasarett under år 1917 samtidigt skulle hava behövt tagas i anspråk för den militära sjukvården, uppginge till 25, samt att medelbehovet av sängplatser för militära sjuka å lasarettet under samma år utgjorde ungefär 12. Ehuru den verkställda utredningen omfattade en relativt kort tidrymd, hade kommittén likväl med ledning härav samt av annat tillgängligt statistiskt

material kunnat bilda sig en något så när klar uppfattning i frågan. Kommittén hade sålunda funnit, att å Umeå lasarett skulle för arméns räkning behöva göras disponibla omkring 18 sängplatser. Dessa skulle emellertid stå till arméns förfogande endast i mån av behov och efter överenskommelse mellan vederbörande läkare, varvid det naturligtvis alltid skulle ankomma på överläkaren å lasarettet att bestämma, vilka sjukdomsfall som skulle å lasarettet mottagas. Under åberopande av vad sålunda anförts anhölle kommittén, att landstinget ville taga denna fråga under omprövning och därvid uttala sig, huruvida och under vilka ekonomiska och andra villkor landstinget vore villigt att, för beredande av ökad möjlighet till vård av militära sjuka å länslasarettet i Umeå i huvudsaklig överensstämmelse med de i ovannämnda promemoria angivna grunder, genom utvidgning av lasarettet eller annorledes föranstalta där-om, att omkring 18 sängplatser å lasarettet gjordes för arméns räkning disponibla på sätt ovan närmare omförmåls.

I häröver den 14 augusti 1918 avgivet utlåtande hade direktionen för Västerbottens läns södra lasarett anført följande:

Som av remisshandlingarna framginge, hade direktionen redan en gång direkt till sjukhuskommittén yttrat sig över detta samarbete som direktionen funne innebära ej mindre stora och påtagliga fördelar för den militära sjukvården än även stora fördelar för länets södra lasarett. Om nämligen ett samarbete i kommitténs mening komme till stånd, vore avsikten, att alla prognostiskt och diagnostiskt svåra fall skulle komma i åtnjutande av lasarettsvård. Detta skulle såväl för den värnpliktiga ungdomen som för dennas anhöriga innebära en känsla av stor trygghet. Som förhållandena nu vore, kunde endast de svårare kirurgiska fallen å lasarettet mottagas.

En oeftergivlig förutsättning för att planen konsekvent skulle kunna genomföras vore, att Umeå lasarett utvidgades och uppdelades i specialavdelningar, med specialutbildade läkare som chefer.

Som direktionen i en annan skrivelse hade tillfälle för landstinget utveckla, vore denna fråga även för den civila sjukvården för närvarande brännande och trängde till sin lösning. Kunde landstinget genom en överenskommelse med staten erhålla byggnadsanslag till ett visst antal sängar, vilka ej alltid vore upptagna av de militära sjuka, utan tidvis kunde utnyttjas för den civila sjukvården, måste detta anses för landstinget vara en ej obetydlig fördel, samtidigt som landstinget beredde sina värnpliktiga söner möjlighet att även under värnpliktstiden komma i åtnjutande av samma lasarettsvård, som länets övriga innevånare er-

hölle. Även från rent sjukhustekniska och allmänt ekonomiska synpunkter måste det anses som en fördel, att i en sådan liten stad som Umeå ej byggdes två varandra lika sjukhus, ett militärt och ett civilt, då båda utan minsta nackdelar kunde förenas.

Vid avgörande av de ekonomiska villkor, på vilka ett samarbete skulle grundas, gällde det enligt direktionens mening att fatta ställning i följande tre frågor:

1. Bestämmandet av antalet för den militära sjukvården behövliga sjukplatser.

2. De ekonomiska villkoren för nyanskaffningen av vårdplatserna och frågan om äganderätten till dessa platser.

3. De ekonomiska villkoren för vården av de sjuka.

Vad frågan om antalet behövliga sängplatser beträffade, hade sjukhuskommittén i sin skrivelse föreslagit 18 platser, härvid stödd på en utredning, som emellertid omfattade endast år 1917. Lasarettsläkaren hade i samarbete med regementsläkaren vid Västerbottens regemente J. T. Hammarin och bataljonsläkaren vid Norrlands dragonregemente I. B. Dalsjö enligt samma principer utarbetat statistiska kurvor för åren 1913—1916. De två sista årens kurvor härrörde liksom sjukhuskommitténs kurva för år 1917 från tiden efter vinterförläggningens införande. Dessa två år (1915—1916) visade ett betydligt större behov av lasarettplatser än år 1917. Delvis torde detta utan tvivel bero på att under dessa år på grund av kriget ett större antal värnpliktiga o. s. v. inkallats till militärtjänstgöring, men även med detta faktum för ögonen torde man ej kunna förneka möjligheten av att 1917 varit ett ovanligt friskt år, som gjort, att behovet av sjukplatser på lasarettet varit osedvanligt litet.

Skulle det föreslagna samarbetet kunna vara båda parterna till ömsesidigt gagn, borde det till förfogande stående antalet sängar enligt direktionens mening ofrånkomligt vara så stort, att å ena sidan staten även vid maximalt behov — låt vara att detta maximala behov endast uppträdde under kortare perioder — kunde garantera alla sina sjuka, som vore i behov av lasarettsvård, sådan, och att å andra sidan medelbeläggningen per dag ej alltid tangerade det överenskomna sängantalet, i vilket fall landstinget för sin del finge föga eller intet gagn av det för den militära sjukvården avsedda sängantalet.

Direktionen, som i sin skrivelse den 21 januari 1918 föreslagit ett sängantal av cirka 30 sängar, måste av nämnda skäl och på grund av de gjorda utredningarna anse klarlagt, att båda parternas intresse krävde, att sängantalet bestämdes till åtminstone 25 sängar.

Vad vidare frågan om nybyggnader anginge, ansåge direktionen först och främst nödvändigt, att det principiellt fastställdes, att, om ny-

byggnader med statsanslag gjordes, vore under alla förhållanden de nyuppförda eller nyinrättade sjukavdelningarna, som organiskt komme att ingå i kommunens sjukinrättning, även för all framtid landstingets egendom. Om således i en framtid ett regemente förflyttades eller samarbetet av annan anledning uppsades, hade staten ingen rätt att fordra återbetalning av en gång lämnat byggnadsanslag.

Många skäl syntes även direktionen tala för, att statens nybyggnadsbidrag borde vara lika med de verkliga byggnadskostnaderna per säng, vilket redan detta torde vara för staten en fördel, enär byggnadskostnaden per säng, om staten själv skulle bygga sjukhus av samma höga kvalitet som landstinget, med all sannolikhet bleve för staten betydligt högre, än om staten byggde i förening med landstinget.

Om emellertid sängantalet fixerades så pass högt, att landstinget under vissa tider av året kunde utnyttja en del av de för den militära sjukvården avsedda platserna för den civila sjukvården och ovan nämnda bestämmelser om äganderätten till sängplatserna av staten godkändes, ansåge direktionen billigt, att byggnadsbidraget bestämdes till endast en del av de verkliga nybyggnadskostnaderna, och ansåge direktionen lämpligt, att staten erlade i nybyggnadsanslag utan återbetalningsskyldighet 75 procent av de verkliga byggnadskostnader, som landstinget komme att vidkännas för lasarettets utvidgning och delning i specialavdelningar.

Vad slutligen vårdavgiften per dag och patient beträffade, ansåge direktionen många skäl tala för att staten även i detta fall borde erlägga en dagavgift, som motsvarade de verkliga driftkostnaderna. Staten hade nämligen åtagit sig att lämna sjukvård till i krigstjänstgöring varande medborgare. Att den praxis överallt inom landet utbildat sig, att militära sjuka mot vanlig legosängsavgift mottoges på länslasarettet, hade synbarligen berott därpå, att den militära sjukvården, åtminstone vad svårare kirurgiska sjukdomar anginge, saknat möjligheter — såväl särskilt utbildade kirurger som tillräckligt utrustade kirurgiska sjukhus — för att kunna lämna operativ vård i någon avsevärd utsträckning.

Trots det att staten otvivelaktigt i detta fall kunde avfordras full dagskostnad, hade härvid allmänt inom landet den principen tillämpats, att de militära sjuka mottagits på samma villkor som övriga ej militära sjuka, i det staten betalat den lägre avgiften för patienter, som tillhört länet, den högre för till länet ej hörande patienter. Liksom genom en tyst överenskommelse hade således alla landsting hittills funnit sig i att delvis bidraga till den militära sjukvården, vilket väl överallt sannolikt skett på den grund, att det gällt länets egna innevånare. För ett

fortsättande av samma system — nämligen att staten betalade endast fastställd legosängsavgift och landstinget resten av den dagliga driftkostnaden — hade anförts som skäl, att det gällde till stor del länets egna söner, och vidare att det gällde sjukdomar, för vilka patienterna, även om de ej varit i kronans tjänst, behövt anlita landstingets sjukhusvård.

Direktionen erkände gärna, att dessa skäl kunde vara nog så övertygande för att låta i framtiden statens betalningsskyldighet inskränka sig till legosängsavgiften, men ville härtill först och främst anmärka, att som förhållandena nu vore ordnade, vissa län och städer bleve förskönade för alla direkta bidrag till den militära sjukvården på grund av att det i vissa städer och län funnes väl utrustade militärsjukhus, som verkligen själva toge hand om alla sina sjuka, även kirurgiskt svårt sjuka. Så vore förhållandet i Stockholm, där sjuka från alla Stockholms och Vaxholms trupper fördes till garnisonssjukhuset, vidare i Boden för Norrbottens län samt i stor utsträckning även i Karlskrona, där flottans sjukhus upptog även sjuka från hären, samt slutligen, om än i mindre utsträckning, i Skövde, Karlsborg och Visby. På detta vis komme vissa städer och län att ej behöva vidkännas någon direkt kostnad för de militära sjuka på de kommunala sjukhusen, utan skötte staten inom dessa områden alla eller nästan alla sina sjuka, utan några anspråk på de kommunala myndigheternas hjälp. Det vore därför otvivelaktigt i princip riktigast, att staten — där de militära sjuka vårdades å kommunens sjukhus — betalade lasarettets verkliga driftkostnad per dag och patient, vilken utgift, liksom alla utgifter för militära ändamål, på skattevägen fördelades lika över hela landet.

Vidare ville direktionen till ovanstående göra följande anmärkning. Till viss grad gällde det sannolikt, att patienten, även om han ej inkallats till militärtjänst, för samma sjukdom måst söka lasarettsvård, varvid han kommit i åtnjutande av de fördelar, som den lägre legosängsavgiften innebure. Till stor del måste dock de sjukdomar, för vilka lasarettsvård för de militära sjuka ifrågasattes, anses vara verkliga yrkesjukdomar, som den värnpliktige just på grund av sin tjänstgöring ådroge sig. I dessa senare fall torde landstingen ej kunna anses hava någon ens moralisk skyldighet att bidra till statens utgifter.

Ehuru direktionen av dessa skäl i princip ansåge riktigast, att staten även för de militära sjuka, för vilka vård å kommunens sjukhus behövde anlitas, betalade hela den verkliga dagskostnaden, ville direktionen, med hänsyn till en redan länge bestående praxis, som syntes vunnit hävd för sig, och med hänsyn till fördelen för landstinget att med statsbidrag

vinna en del sjukplatser, som tidvis åtminstone kunde för de civila utnyttjas, och slutligen med hänsyn till att det huvudsakligen gällde länets egna söner, tillråda landstinget att vid kontraktsuppgörelse med staten medgiva en viss nedsättning för den verkliga dagskostnaden, så att legosängsavgiften för staten lämpligen bestämdes till 75 procent av den verkliga dagskostnaden, lika för sjuka från eget eller främmande län.

Direktionen ville därför, med hänvisning till ovanstående utredning, hemställa, att landstinget ville besluta göra följande uttalande: att landstinget för sin del gärna såge, att ett samarbete mellan den militära sjukvården vid inom länet förlagda trupper och länets södra lasarett komme till stånd; att landstingets övertagande av den militära sjukvården i den utsträckning, som sjukhuskommittén avsåge, nödvändigtvis krävde en utbyggnad och en uppdelning av länets södra lasarett i specialavdelningar och att landstinget vore berett och villigt att deltaga i denna utveckling av lasarettet; att staten vid denna nybyggnad borde bidraga med ett nybyggnadsanslag för cirka 25 sängar, vars storlek borde bestämmas till cirka 75 procent av de verkliga kostnaderna, som den planerade utbyggnaden och nybyggnaden komme att draga, vilket byggnadsanslag staten under inga villkor kunde i framtiden återfordra; att legosängsavgiften för staten för å lasarettet vårdade militära sjuka utginge med 75 procent av den verkliga dagskostnaden per dag och patient, lika för patienter tillhörande länet eller från främmande län.

Slutligen hemställde direktionen, att landstinget ville besluta att uppdraga åt södra lasarettets direktion att för framtiden å landstingets vägnar med sjukhuskommittén eller andra av statsmakterna utsedda delegerade föra förhandlingar och avsluta kontrakt i denna fråga enligt de riktlinjer, som här ovan uppdragits eller av landstinget torde komma att givas.

Enligt beslut vid 1918 års lagtima möte hade Västerbottens läns landsting uppdragit åt direktionen för länets södra lasarett att närmare utreda frågan om samarbete mellan den civila och militära sjukvården inom länet samt att för ändamålet å landstingets vägnar samarbeta med sjukhuskommittén.

Samtidigt med förut relaterade skriftväxling hade av kommittén förts förhandlingar angående beredande av ökad möjlighet till sjukhusvård för militära sjuka å länslasarettet i Linköping. Dessa förhandlingar hade resulterat i att Östergötlands läns landsting enligt beslut vid 1918 års lagtima möte förklarar sig villigt att medverka till beredande av möj-

Proposition
till riksdagen
angående
disponerande
för arméns
räkning av
visst antal
sängplatser å
länslasarett
i Linköping.

lighet till vård av militära sjuka å nämnda lasarett i huvudsaklig överensstämmelse med de i en särskilt upprättad redogörelse angivna grunder, som preliminärt godkänts vid ett den 14 mars 1918 hållet sammanträde mellan direktionen för Linköpings lasarett och kommittén för nybyggnad vid Linköpings lasarett, å ena, samt sjukhuskommittén, å andra sidan. Landstinget hade jämväl förklarat sig villigt giva den redan planlagda utvidgningen av lasarettet en sådan omfattning, att minst 20 sängplatser kunde göras för arméns räkning disponibla, på sätt i samma redogörelse närmare angivits. Beträffande det ekonomiska vederlaget från statens sida hade landstinget fordrat, att staten ersatte såväl fulla kostnaden för utvidgning av nybyggnaden med erforderligt antal sängplatser, som fulla engångskostnaderna för utrustningen, samt beträffande legosängsavgifterna, att desamma skulle utgå såsom för första klassens patient i allmän sal.

I fråga om storleken av statens bidrag till engångskostnaderna för lasarettets utvidgning hade kommittén inhämtat, att en utökning av den planerade om- och tillbyggnaden av länslasarettet i Linköping med ytterligare 20 sjuksängar, vilka skulle disponeras av i Linköping förlagda truppförband, enligt då gängse material- och arbetspris skulle komma att medföra en merbyggnadskostnad av cirka 150,000 kronor eller 7,500 kronor för varje säng. I detta belopp hade inberäknats kostnaderna för ökat utrymme för såväl sjuksalar med korridorer som för kök med förråder, tvättstuga och mangelrum m. m. ävensom för personal, med därtill behövlige värme-, vatten-, avlopps- och elektriska ledningar, men däremot icke ökade kostnader för operations-, röntgen- eller badavdelningar, enär dessa måste bliva av samma omfattning, vare sig ovan nämnda 20 sjuksängar tillkomme eller ej. Till engångsbyggnadskostnaden 7,500 kronor för säng skulle jämväl tillkomma engångskostnad för inventarier och utrustningspersedlar m. m., vilka torde kunna beräknas till 600 kronor för sjuksäng. Enligt den uppgjorda kostnadsberäkningen skulle statens bidrag till ifrågavarande engångskostnader alltså utgöra tillhopa $[150,000 + (20 \times 600) =]$ 162,000 kronor.

I sin förut omförmälda skrivelse av den 7 december 1918 hade kommittén hemställt om vidtagande snarast möjligt av de från statens sida erforderliga åtgärder för åvägabrindande av överenskommelse med Östergötlands läns landsting angående disponerande för arméns räkning av 20 sängplatser å länslasarettet i Linköping i enlighet med de av nämnda landsting godkända villkor samt för övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med de i förenämnda promemoria angivna grunder.

Med anledning härav hade Kungl. Maj:t i en den 31 januari 1919

dagtecknad proposition (nr 70) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet för nämnda dag angivna grunder sluta avtal med Östergötlands läns landsting angående disponerande för arméns räkning av 20 sängplatser å länslasarettet i Linköping, dels ock såsom bidrag till förenämnda landsting för vidtagande av härav påkallad utvidgning av ifrågasvarande länslasarett å extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 162,000 kronor.

I motiveringen till propositionen hade föredragande departementschefen anfört, bland annat, att han ansåge önskvärt, att i den blivande överenskommelsen mellan staten och landstinget intoges erforderliga bestämmelser rörande villkoren och formerna för samarbetets upphörande ävensom föreskrift därom, att landstinget i dylikt fall skulle vara skyldigt att till statsverket återbära så stor del av det för ifrågasvarande 20 sängplatsers anordnande lämnade statsbidraget, som motsvarade det värde samma sängplatser då ansåges kunna hava för landstinget.

Vad av Kungl. Maj:t i nämnda proposition föreslagits hade av riksdagen bifallits.

Sedan de i förutnämnda proposition omförmälda grunder för ifrågasvarande samarbete mellan civil och militär sjukvård vunnit riksdagens godkännande, hade kommittén i skrivelse den 6 juni 1919 vänt sig till direktionen för Västerbottens läns södra lasarett med förfrågan, huruvida direktionen funne sig kunna tillstyrka landstinget att med kronan sluta avtal angående disponerande för arméns räkning av omkring 18 sängplatser å länslasarettet i Umeå i huvudsaklig överensstämmelse med de i propositionen angivna grunder.

Fortsatta förhandlingar angående samarbete vid länslasarettet i Umeå.

Som svar härå hade direktionen i skrivelse den 24 juli 1919 meddelat, att direktionen ansåge sig kunna tillstyrka kommitténs eventuella framställning i ämnet till länets landsting även på de ekonomiska och övriga villkor, som av staten godkänts i fråga om sängupplåtelsen vid Linköpings lasarett, ehuru dessa villkor ej vore identiska med dem, som direktionen i sin skrivelse till länets landsting 1918 i denna fråga ansett sig böra uppställa. Då upplåtelsen av 18 sängar för militär sjukvård nödvändigtvis förutsatte en påbyggnad av lasarettet, som måste företagas i samband med föreslagen påbyggnad för den civila sjukvårdens behov, vore det för frågans rationella lösning synnerligen önskvärt, om redan 1919 års landsting sattes i tillfälle att definitivt uttala sig om det föreslagna samarbetet och villkoren för detsamma och i sammanhang härmed även fatta ett principbeslut i frågan om Umeå lasarett utvidgning.

Direktionen, som av landstinget fått i uppdrag att förhandla med sjukhuskommittén, motsåge därför, helst omgående, kommitténs meddelande, huruvida kommittén önskade frågans framläggande för årets landsting. I så fall motsåge direktionen en sådan kommitténs framställning, vilken direktionen med eget yttrande ville till landstinget överlämna.

Sedan kommittén i skrivelse till Västerbottens läns landsting den 8 augusti 1919 framställt förfrågan, huruvida landstinget vore villigt att, i huvudsaklig överensstämmelse med de i förenämnda proposition angivna grunder, med kronan sluta avtal angående disponerande för arméns räkning av omkring 18 sängplatser å länslasarettet i Umeå, hade direktionen för nämnda lasarett i skrivelse den 27 november 1919 meddelat, att landstinget beslutat uppdraga åt direktionen att fortsätta underhandlingarna för åstadkommande av berörda avtal mellan staten och landstinget samt i anslutning därtill anfört följande:

Den för frågans lösning nödvändiga utbyggnaden av lasarettet hade landstinget beslutat genomföra på så sätt, att ett för hela länet avsett centralsanatorium för lungtuberkulossjuka uppfördes på lämplig plats inom Degerfors socken, varigenom den nuvarande med lasarettet kombinerade, år 1915 nybyggda tuberkulosavdelningen toges i bruk för lasarettspatienter och inreddes till avdelning för invärtes sjuka, samt att i samband med nu pågående ny- och tillbyggnader vid lasarettet utfördes en del omändringsarbeten inom lasarettet i syfte att därigenom skaffa erforderliga nya sängplatser för kirurgiska sjuka.

Kostnaden för dessa ändringsarbetens genomförande inom själva huvudbyggnaden hade av arkitekten E. Stenhammar i Stockholm i januari månad 1919 beräknats sålunda:

i <i>bottenvåningen</i> : nuvarande badavdelningens och gamla klädförrådets omändring till sjukrum m. m.	kronor	65,000: —
i <i>våningen 1 tr. upp</i> : nuvarande sysslomanskontorets samt underläkarbostadens omändring till sjukrum m. m.	»	45,000: —
i <i>våningen 2 tr. upp</i> : nuvarande personalrummens omändring till sjukrum	»	45,000: —
Ombyggnad av klosett- och slaskavdelningarna	»	138,750: —
Flyttning av hissen	»	8,250: —
	Summa kronor	302,000: —

Förutom dessa ändringskostnader tillkomme kostnaden för en ny bad- och poliklinikbyggnad samt anläggningarna för värme, vatten och avlopp m. m. Hela byggnadsförslaget, som av landstinget godkänts, hade av arkitekten Stenhammar beräknats draga en kostnad på 1,111,500 kronor. Sannolikt kunde dock denna av arkitekten beräknade kostnad nedbringas något därigenom, att landstingets byggnadskommitté själv ombesörjde byggnadsarbetets bedrivande. Centralsanatoriet, som vore avsett för 150 sängar, hade av utredningskommittén beräknats draga en kostnad av 15,000 kronor per sängplats eller i komplett skick 2,351,000 kronor.

Landstinget hade vid sina överläggningar och beslut vid årets möte räknat med ett ekonomiskt samarbete med staten i den riktningen, att staten för varje till statsändamål upplåten sängplats vid lasarettet erlade i engångskostnader tillsammans 8,100 kronor liksom för sängplatserna vid Linköpings lasarett.

Då sålunda genom dessa beslutade byggnadsåtgärder och förändringar inom lasarettet nödigt utrymme vunnes även för ifrågasatt vård av militära sjuka, föresloge direktionen sådan överenskommelse mellan staten och länets landsting,

att landstinget, för vård av militära sjuka, upplåte 18 sängplatser vid Umeå lasarett på enahanda villkor och efter de grunder, som överenskommits mellan staten och Östergötlands läns landsting beträffande upplåtande av 20 sängplatser för samma ändamål vid Linköpings lasarett, samt

att proposition härom så vitt möjligt avlättes till 1920 års riksdag.

Såsom av den lämnade redogörelsen framginge, hade Västerbottens läns landsting vid 1919 års lagtima möte fattat beslut om en betydande utvidgning av länslasarettet i Umeå. Då i samband med denna utvidgning möjlighet yppats att vid ifrågavarande lasarett få till stånd ett samarbete mellan civil och militär sjukvård enligt av kommittén förordade allmänna principer och på villkor, som redan vunnit statsmakternas godkännande beträffande länslasarettet i Linköping, syntes staten icke böra underlåta att begagna sig av detta tillfälle att tillförsäkra den i Umeå förlagda militärpersonalen förmånen av den bästa möjliga sjukhusvård. Kommittén, som vid fullgörande av sitt uppdrag strävade att verka för specialisering av sjukhusvården, ville i detta sammanhang särskilt understryka betydelsen av den uppdelning å en kirurgisk avdelning och en avdelning för invärtes sjukdomar, som vore avsedd att äga rum samtidigt med den planerade utvidgningen av lasarettet.

Sjukhuskommitténs eget yttrande.

Såsom förut nämnts, komme den nuvarande tuberkulosavdelningen vid lasarettet att överflyttas till ett för länet i dess helhet avsett centralsanatorium för lungtuberkulossjuka. Därest det föreslagna samarbetet med staten komme till stånd, förutsatte kommittén, att i överenskommelsen med landstinget skulle komma att ingå bestämmelse därom, att militära patienter, vilka befundes lida av lungtuberkulos, kunde intagas å nämnda sanatorium för att därstädes vårdas enligt liknande grunder och på samma villkor, som skulle gälla för vård av militära sjuka å länslasarettet i Umeå. En dylik anordning skulle uppenbarligen för den militära sjukvården innebära en stor fördel.

Med hänsyn till den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende torde givetvis kunna anföras vissa skäl för att — hur angeläget det ur militär sjukvårdssynpunkt än vore, att den föreslagna överenskommelsen med Västerbottens läns landsting snarast möjligt komme till stånd — med avgörandet av denna fråga borde tillsvidare anstå. Emellertid kunde det icke ifrågasättas, att landstinget skulle uppskjuta de redan beslutade utvidgningsarbetena vid lasarettet i avvaktan på försvarsrevisionens resultat; och därest det gynnsamma tillfälle, som nu erbjöde sig, icke av staten utnyttjades, torde för lång tid framåt ytterst små utsikter förefinnas att på för staten så fördelaktiga villkor som de nu föreslagna åvägabringa ett dylikt samarbete. Härtill komme, att det av lasarettsdirektionen å landstingets vägnar nu avgivna förslaget syntes innebära, att landstinget vore villigt ikläda sig skyldighet att, för den händelse armén framdeles på grund av ändrade förhållanden icke skulle hava något behov av ifrågavarande sängplatser, till statsverket återbära så stor del av det lämnade statsbidraget, som motsvarade det värde sängplatserna då kunde anses hava för landstinget.

Statens engångsutgifter för den ifrågasatta sängplatsupplåtelsen skulle enligt lasarettsdirektionens förslag uppgå till samma belopp per sängplats som för motsvarande upplåtelse vid Linköpings lasarett eller (7,500 + 600 =) 8,100 kronor. Med tillämpning av denna beräkningsgrund, som i betraktande av nu rådande höga priser måste anses vara för statsverket synnerligen förmånlig, skulle för 18 sängplatser erfordras ett statsanslag av tillhoppa 145,800 kronor.

Sjukhuskom-
mitténs hem-
ställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde kommittén, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1920 års riksdag att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att sluta avtal med Västerbottens läns landsting angående disponerande för arméns räkning av 18 sängplatser

å länslasarettet i Umeå i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angäves i den till 1919 års riksdag avlätna proposition angående disponerande för samma ändamål av visst antal sängplatser å länslasarettet i Linköping,

dels ock såsom bidrag till förenämnda landsting för vidtagande av härav påkallad utvidgning av länslasarettet i Umeå å extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 145,800 kronor.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, som den 3 februari 1920 avgivit yttrande i ärendet, hava tillstyrkt bifall till förevarande framställning.

Yttrande av
arméför-
valtningens
civila depar-
tement och
sjukvårds-
styrelse.

Departement-
sche-
fen.

Vid det tillfälle, då frågan om avlåtande till riksdagen av proposition rörande sängupplåtelse för arméns räkning vid länslasarettet i Linköping förevar inför Kungl. Maj:t, yttrade jag till statsrådsprotokollet, bland annat, att det vore uppenbart, att staten hade att sörja för att arméns sjuka komme i åtnjutande av en i allo tillfredsställande sjukhusvård. De resurser, varöver den militära sjukvården för närvarande förfogade, vore emellertid icke sådana, att en dylik sjukhusvård alltid kunde beredas de sjuka. Då av såväl ekonomiska som andra skäl de militära sjukhusen svårligen kunde med avseende å läkar- och sjukvårdspersonal samt utrustning m. m. bringas upp till en med de civila sjukhusen fullt jämförlig nivå, hade den tanken uppstått, att å de garnisonsorter, där länslasarett finnes, arméns svårare sjuka skulle kunna beredas vård å dessa under samma former och villkor som den civila befolkningen. Å andra sidan skulle å de platser, där väl militära men icke några civila sjukvårdsinrättningar finnes, de förra stå öppna jämväl för den civila befolkningen. Ett dylikt samarbete skulle lända icke blott den militära utan jämväl den civila sjukvården till avsevärt gagn i skilda hänseenden. De av sjukhuskommittén uppdragna allmänna riktlinjerna för ett samarbete mellan den militära och civila sjukvården syntes mig vara i allo välgrundade och föranledde icke någon erinran från min sida. Den med Östergötlands läns landsting träffade preliminära överenskommelsen angående detta samarbetes ordnande i Linköping gäve mig icke heller anledning till annan anmärkning, än att även jag, i enlighet med vad försvarskommissionen uti sitt i ärendet avgivna yttrande hemställt, ansåge önskvärt, att i den blivande överenskommelsen mellan staten och landstinget intoges erforderliga bestämmelser rörande villkoren och for-

merna för samarbetets upphörande ävensom föreskrift därom, att landstinget i dylikt fall skulle vara skyldigt att till statsverket återbära så stor del av det för ifrågavarande sängplatsers anordnande lämnade statsbidraget, som motsvarade det värde samma sängplatser då ansåges kunna hava för landstinget. Förhandlingar i sådant syfte syntes därför böra med vederbörande inledas.

Den av sjukhuskommittén nu gjorda framställningen avser, såsom den lämnade redogörelsen ådagalägger, att i enlighet med av mig tidigare förordade och av statsmakterna godkända allmänna principer en överenskommelse skulle åvägabringas mellan staten och Västerbottens läns landsting rörande upplåtelse för arméns räkning av 18 sängplatser å länslasarettet i Umeå, i vilken stad Västerbottens regemente och Norrlands dragonregemente äro förlagda. I likhet med kommittén anser även jag, att staten icke bör försumma det tillfälle, som nu i sammanhang med lasarettets utvidgning sålunda synes erbjuda sig, att å nämnda garnisonsort få till stånd ett samarbete mellan militär och civil sjukvård av den art, varom här är fråga. Vid sådant förhållande och då jag icke har något att erinra vare sig mot det föreslagna antalet sängplatser eller gentemot det belopp, tillhoppa 145,800 kronor, som staten enligt överenskommelsen skulle erlægga till landstinget såsom bidrag till engångskostnaderna för lasarettets utvidgning, finner jag mig böra tillstyrka, att framställning göres hos riksdagen i det av kommittén angivna syfte.

I överensstämmelse med vad som anfördes i den till nästlidet års riksdag avlätna propositionen rörande upplåtelse av sängplatser vid länslasarettet i Linköping anser jag mig böra uttala önskvärdheten av att även i nu ifrågavarande överenskommelse intagas bestämmelser om villkor och former för samarbetets eventuella upphörande samt om skyldighet för landstinget att i dylikt fall återbära viss del av det lämnade statsbidraget.

Under återopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna grunder sluta avtal med Västerbottens läns landsting angående disponerande för arméns räkning av aderton sängplatser å länslasarettet i Umeå,

dels ock såsom bidrag till förenämnda landsting för vidtagande av härav påkallad utvidgning av ifrågavarande länslasarett å extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 145,800 kronor.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. E. Odhner.
